

Viktiga årtal – en historisk återblick¹⁷

”Många av de rättigheter som är självklara idag i Sverige existerade inte för 200 år sedan. I början av 1800-talet var kvinnor närmast livegna och helt beroende av männens välvilja. Därefter har kvinnorna under årens lopp sakta men säkert flyttat fram sina positioner i samhället. Men jämställdhet tar sin tid. Tänk på att det dröjde så länge som till 1983 innan kvinnor fick ta anställning inom vilket yrke de ville. Låt oss titta i backspegeln på en historia som tydligt visar hur kvinnor under generationer varit underordnade männen. Men som också visar att engagemang lönar sig. Det går att förändra.”¹⁸

- 1845 Lika arvsrätt för kvinnor och män genomförs.
- 1846 Änkor, frånskilda eller ogifta kvinnor tillåts att arbeta inom hantverk och viss handel.
- 1858 Ogift kvinna över 25 år kan få bli myndig efter domstolsbeslut. Gifter hon sig blir hon åter omyndig.
- 1859 Kvinnor får rätt att inneha vissa lärartjänster.
- 1863 Ogift kvinna blir myndig vid 25 års ålder.
- 1864 Mannen förlorar lagstadgad rätt att aga sin hustru.
- 1870 Kvinnor får rätt att ta studenten som privatister.
- 1873 Kvinnor får rätt att ta akademisk examen med några få undantag (jur.lic. och teologi).
- 1874 Gift kvinna får rätt att bestämma över sin egen inkomst.
- 1884 Ogift kvinna blir myndig vid 21 års ålder.
- 1901 Kvinnor får rätt till ledighet i fyra veckor utan lön vid barnsbörd.
- 1919 Alla kvinnor får kommunal rösträtt och blir valbara till kommuner och landsting.
- 1921 Kvinnor får allmän rösträtt och blir valbara till riksdagen. Gift kvinna blir myndig vid 21 års ålder. Kvinnan och mannen blir jämställda i den nya giftermålsbalken.
- 1922 De fem första kvinnorna väljs in i riksdagen.
- 1925 Kvinnor får, med vissa undantag, samma rätt som män till statliga tjänster.
- 1927 Statliga läroverk öppnas för flickor.
- 1931 Moderskapsförsäkringen införs.
- 1935 Lika folkpension för kvinnor och män införs.
- 1938 Preventivmedel tillåts. Bidragsförskott införs. Mödrahjälp till behövande införs. Moderskapspenning för alla införs.
- 1939 Förvärvsarbetande kvinnor får inte avskedas på grund av havandeskap, förlossning eller giftermål.
- 1945 Riksidrottsförbundet var tvunget att acceptera och ansluta kvinnor inom idrotten.
- 1947 Första kvinnan i regeringen, Karin Kock. Lika lön för samma tjänst införs för statligt anställda. Barnbidrag införs.
- 1950 Båda föräldrarna blir förmyndare för barnet.
- 1951 Kvinnan får behålla sitt svenska medborgarskap även om hon gifter sig med en utländsk medborgare.
- 1955 Lagstadgad betald ledighet för yrkesarbetande kvinnor vid barnsbörd, 3 månader.
- 1958 Kvinnor får rätt att bli präster.
- 1960 SAF och LO beslutar att inom en femårsperiod slopa de särskilda kvinnolönerna.
- 1962 Våldtäkt inom äktenskapet kriminaliseras.
- 1964 P-piller godkänns i Sverige.
- 1969 Grundskolan får ny läroplan. Skolan bör verka för jämställdhet.
- 1970 Gymnasieskolan får ny läroplan. Skolan bör verka för jämställdhet.
- 1971 Särbeskattning, dvs. individuell beskattning av arbetsinkomst, ersätter sambeskattning.
- 1974 Föräldraförsäkring införs som ger föräldrar rätt att dela ledigheten vid barns födelse.
- 1975 FN:s kvinnoår. Ny abortlag. I princip fri abort t.o.m. 18:e veckan.
- 1976 FN:s internationella kvinnoår tionde inleds. Förordning om jämställdhet på den statliga sektorn. Steriliseringslag. Person som fyllt 25 år bestämmer själv.

1977 Jämställdhetsavtal mellan SAF och LOPTK.

1979 Rätt till 6 timmars arbetsdag för småbarnsföräldrar utan inkomstkompensation.

1980 Lag mot könsdiskriminering i arbetslivet införs. Äktamakeprövning för studiemedel avskaffas. Jämställdhetsavtal för kommuner och landsting. Grundskolan får ny läroplan. Skolan ska verka för jämställdhet. Ny lag om tronföljd. Förstfödda dottern eller sonen till monarken ska ärvva tronen.

1982 All kvinnomisshandel på enskild plats under allmänt åtal. Förbud mot pornografiska föreställningar på offentlig plats. ATP-poäng för vård av barn under 3 år i hemmet. Statliga bidrag till kvinnoorganisationer. Ny namnlag. Vid giftermål får kvinnan och mannen välja vems efternamn de vill ha.

1983 Nytt jämställdhetsavtal mellan SAF och LOPTK. Alla yrken öppna för kvinnor, även inom försvaret.

1984 Jämställdhetsavtal inom den statliga sektorn.

1985 Jämställdhetsavtal för de statliga bolagen.

FN:s kvinnoår tionde avslutas. Strategier till år 2000 antas.

1987 Ny särskild lag om sambors gemensamma hem, sambolagen.

1988 Riksdagsbeslut om femårig nationell handlingsplan för jämställdhet.

1989 Nordisk handlingsplan för jämställdhet.

1992 Ny jämställdhetslag.

1994 Reviderad jämställdhetslag. Riksdagsbeslut om ny nationell policy för jämställdhet. Jämställdhetsstatistiken blir officiell statistik.

1995 Sverige blir medlem i EU. FN:s fjärde kvinnokonferens. Den hålls i Peking. En månad av föräldraförsäkringen reserveras för modern och en för fadern. Denna kan inte överlåtas. Lag om registrering av partnerskap.

1997 Första kvinnliga biskopen.

1998 Lag om våld mot kvinnor. Ändring i brottsbalken. Lag med förbud mot könsstympning av kvinnor. Jämställdhetslagen skärps avseende sexuella trakasserier.

1999 Lag om förbud mot köp av sexuella tjänster.

2000 FN:s specialsession, Kvinnor 2000: jämställdhet, utveckling och fred inför 2000-talet. Nationellt råd för kvinnofrid inrättas.

2001 Jämställdhetslagen skärps bl.a. vad avser jämställdhetsanalys av löner.

2002 Antal dagar i föräldraförsäkringen utökas med 30 s.k. sjukpenningdagar. Av de totalt 480 dagarna reserveras 60 till vardera föräldern och de kan inte överlåtas.

2003 Ändring i lagen om besöksförbud. Det kan avse det gemensamma hemmet. Får homosexuella samma rätt som heterosexuella par att prövas som adoptivföräldrar.

2004 Regeringen beslutar om handlingsplan för jämställdhetsintegrering inom Regeringskansliet.

2005 Ny sexualbrottslagstiftning.

2006 Riksdagsbeslut om nya mål för jämställdhetspolitiken. Europeiska rådet beslutar om en europeisk jämställdhetspakt. Inkomsttaket för sjukpenninggrundande inkomst höjs till 80 procent av lönen. Ersättning för garantidagar i föräldraförsäkringen höjs till 180 kr per dag. En handlingsplan för jämställda löner har överlämnats till riksdagen.

¹⁷ SCB, "På tal om kvinnor och män 2006".

¹⁸ Regeringens arbete för ökad jämställdhet, juni 2006. Regeringskansliet